

Wpływ ocieplenia klimatu na wody gruntowe, studnie oraz hydrofornie w Gminie Wieruszów.

Zmiany klimatu w istotny sposób mogą wpływać na dostępność zasobów wody i jej jakość, często powodując negatywne skutki w wielu obszarach. W związku z tym coraz częściej podejmowane są inicjatywy mające na celu zminimalizowanie tych następstw, a także dobór odpowiednich działań adaptacyjnych do zmieniających się warunków klimatycznych.

W ciągu ostatnich kilku lat w Polsce coraz bardziej zauważalne stały się problemy wynikające zarówno z ograniczenia dostępności wody, jak i jej jakości. Wiele obszarów Polski boryka się z niedoborem wód opadowych. Zjawisko to przekłada się bezpośrednio na zmniejszenie plonów w rolnictwie, czy pojawiające się problemy z zasilaniem ujęć wód przeznaczonych do zaopatrzenia ludności.

Na tle krajów Unii Europejskiej zasoby wodne Polski należą do jednych z najniższych i wynoszą około 60 mld m³ (średnia europejska wynosi około 74,8 mld m³). Dodatkowo cechują się dużą zmiennością, co wyraźnie można zaobserwować, badając m.in. poziom wody w rzekach, z powodu różnych czynników nasz kraj jest zagrożony deficytem wody.

Poziom wód gruntowych zmienia się w ciągu roku. Związany jest on między innymi z typem gleby oraz warunkami hydrologicznymi. Np. przy ziemi piaszczystej poziom wód znajduje się głęboko, a przy glebach o sporej nasiąkliwości jest on wyżej. Ponadto w czasie roztopów czy dłuższych opadów ich poziom podnosi się, natomiast w czasie suszy opada.

Zmiany klimatu oraz rosnąca antropopresja wpływają istotnie na stan jakościowy i ilościowy wód gruntowych. Na skutek zmian klimatu zmienia się rozkład przestrzenny i czasowy opadów – obserwowana tendencja wskazuje na wzrost deszczy nawalnych, a znaczna część rocznego opadu kumuluje się w jednorazowych obfitych opadach. Wskazuje się także na zmniejszanie ilości i czasu zalegania pokrywy śnieżnej. Czynniki te wpływają na zwiększony spływ powierzchniowy wód i brak możliwości stopniowego wsiąkania wody do gruntu zmniejszając tym samym retencje gruntową. Należy podkreślić, że wielkość retencji podziemnej zależy od wysokości opadów atmosferycznych oraz odpływu i parowania. Dlatego też nie bez znaczenia pozostaje wzrost temperatur wpływające na szybsze parowanie.

Aby utrzymać jak najlepszy stan wód ważna jest świadomość występujących problemów, ograniczanie negatywnych działań i ingerencji człowieka, a także odpowiednie zagospodarowanie wody deszczowej, która jest nieodzownym elementem uzupełniania wód gruntowych.

W ramach zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego i zrównoważonego gospodarowania wodami, w tym zapewnienia dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcia dobrego stanu wód, Rada Ministrów przyjęła "Politykę ekologiczną państwa 2030 – strategię rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej" – PEP2030, która stała się najważniejszym dokumentem strategicznym w tym obszarze. Działania w tym obszarze będą polegać przede wszystkim na wdrożeniu jednolitej struktury zarządzania gospodarką wodną w układzie zlewniowym, odpowiedzialnej za wszystkie działania związane z wodą, w tym przede wszystkim za ochronę przed powodzią i suszą, jak również zaopatrzenie w wodę o odpowiedniej jakości i odprowadzanie ścieków. Kontynuowane będą: wsparcie realizacji przedsięwzięć mających na celu poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych zgodnie z wymogami dyrektyw unijnych. Poniżej załączam link do strony internetowej, gdzie można zapoznać się bliżej z ww. polityką ekologiczną:

<https://bip.mos.gov.pl/strategie-plany-programy/polityka-ekologiczna-panstwa/polityka-ekologiczna-panstwa-2030-strategia-rozwoju-w-obszarze-srodowiska-i-gospodarki-wodnej/>

Ministerstwo Klimatu i środowiska realizuje kampanię edukacyjną „Nasz Klimat”, której głównym celem jest promowanie ekologicznych postaw i nawyków wśród społeczeństwa w zakresie dbania o stan środowiska naturalnego oraz edukacja nt. konsekwencji zachodzących zmian klimatu i globalnego ocieplenia: <https://www.gov.pl/web/edukacja-ekologiczna/klimat-dla-samorzadu>

Województwo łódzkie znajduje się pomiędzy dorzecziami rzek Wisły i Odry. W regionie znajduje się wiele małych cieków o stosunkowo niedużych przepływach oraz niewielkich zlewniach o bardzo małej zdolności retencyjnej. Nasze województwo znajduje się w centralnej części Polski, która ma problemy z obniżaniem wód powierzchniowych, natomiast na odpowiednim poziomie kształtują się zasoby wód podziemnych.

Wspomniany niedobór zasobów wód powierzchniowych w centralnej Polsce jest wywołany wyraźną dysproporcją między wysokością opadu i parowania, które to czynniki decydują o niekorzystnych cechach klimatycznego bilansu wodnego.

Obszar Gminy Wieruszów leży w zlewniach następujących jednolitych częściach wód powierzchniowych i są to:

- Dopływ spod Brzezin,
- Niesób od Dopływu z Krążkowych do ujścia,
- Brzeźnica,
- Struga Zamość,
- Dopływ z Jutrkowa,
- Torzeniecki Rów,
- Zaleski Rów,
- Prosna od Wyderki do Brzeźnicy,
- Prosna od Brzeźnicy do Strugi Kraszewickiej.

Powyższe JCWP przedstawione zostały w Programie ochrony Środowiska dla Gminy Wieruszów na lata 2023 – 2026 z perspektywą do roku 2030 na rysunku nr 11.

Gmina Wieruszów leży w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 311 „Zbiornik Rzeki Prosna”, udokumentowanego w granicach czwartorzędowych poziomów wodonośnych w dolinie rzeki Prosny. Zasilanie poziomu wodonośnego zbiornika zachodzi w części północnej przez infiltrację opadów i z cieków, dopływy boczne do zbiornika z wysoczyzny oraz przez drenaż poziomów wgłębnych: miocenu i mezozoiku. Natomiast w części południowej zasilanie następuje przez infiltrację opadów, przesiąkanie z nadległego poziomu gruntowego, dopływy boczne oraz drenaż poziomów wgłębnych: miocenu i mezozoiku (Rysunek 12 oraz 13 w POŚ przedstawia GZWP)

Na terenie gminy Wieruszów zlokalizowane są cztery ujęcia wód z utworów czwartorzędowych:

- na ul. Rzemieślniczej w Wieruszowie,
- na ul. Ogrodowej w Wieruszowie,

- w Mirkowie,

- Lubczynie

Dodatkowo na działce nr ewid. 22 obręb Wieruszów Miasto, znajduje się ujęcie wody za pomocą studni głębinowej z czwartorzędowego poziomu wodonośnego, w celu podlewania murawy boiska sportowego.

Przedsiębiorstwo komunalne w Wieruszowie S.A. na bieżąco kontroluje poziom zwierciadła wody w studniach ujęciowych oraz monitoruje rozbiór wody na obiektach wodociągowych, w przypadku wystąpienia przekroczeń wydobycia wody określonych w pozwoleniach wodnoprawnych, informuje mieszkańców o wprowadzeniu ograniczeń zużycia wody.

Więcej informacji o sytuacji hydrologicznej można uzyskać na stronie Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w zakładce Hydroportal: <https://www.isok.gov.pl/hydroportal.html>

Gmina Wieruszów mając na uwadze dobro i bezpieczeństwo mieszkańców wszelkie komunikaty dotyczące zmian hydrologicznych czy też meteorologicznych ogłasza na swojej stronie internetowej <http://miasto.wieruszow.pl/> jak również poprzez komunikaty wysyłane do mieszkańców w formie smsa.

Gmina Wieruszów w trosce o zabezpieczenie zasobów wodnych, podtrzymała złożony we wcześniejszych latach wniosek do Zarządu Województwa Łódzkiego w sprawie ujęcia w budżecie województwa budowy zbiornika – zalewu na rzece Prośnie w Wieruszowie. Ponadto w dalszej perspektywie Gmina Wieruszów planuje również działania mające na celu budowę zbiornika retencyjnego „Wieruszów” przy rzece Prosna oraz zbiornika wodnego w Wieruszowie na rzece Niesób.

Susza, obok powodzi jest jednym z najbardziej dotkliwych, ekstremalnych zjawisk naturalnych oddziałujących na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę Polski. W związku z powyższym w reakcji na zmieniający się klimat, Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. przyjęto Plan przeciwdziałania skutkom suszy, który jest strategicznym dokumentem planistycznym i stanowi studium zjawiska suszy w Polsce. PPSS obejmuje katalog działań, których głównym celem jest:

- skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dostępnych zasobów wodnych; - zwiększenie retencjonowania (magazynowania) wód;
- edukacja w zakresie suszy i koordynacja działań powiązanych z suszą;
- stworzenie mechanizmów realizacji i finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Zgodnie z informacjami zamieszczonymi w Planie przeciwdziałania skutkom suszy, obszar Gminy Wieruszów jest narażony na susze w stopniu silnym oraz ekstremalnym (rysunek 16 Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Wieruszów przedstawia mapę zagrożenia suszą).

Przyjęty w 2023 r. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wieruszów na lata 2023 – 2026 z perspektywą do roku 2030 oraz Strategia Rozwoju Gminy Wieruszów do 2030 r. w swoich założeniach uwzględniają monitorowanie stanu zasobów wodnych gminy. Przewidywane jest prowadzenie analiz mających na celu systematyczną ocenę zasobów wód powierzchniowych i podziemnych oraz prowadzenie działań takich jak:

- ograniczenie zużycia wody poprzez zmniejszenie strat oraz optymalizację wykorzystania istniejącej infrastruktury wodociągowej – zadanie monitorowane przez Przedsiębiorstwo Komunalne w Wieruszowie,

- ograniczenie zużycia wody w obrębie terenów miejskich, przemyśle i rolnictwie (np. recyrkulacja wody) – podmiotem odpowiedzialnym za realizację zadania są przedsiębiorcy, rolnicy i mieszkańcy gminy,

- modernizacja istniejącej infrastruktury – budowa, rozbudowa i modernizacja ujęć wody oraz stacji uzdatniania wody – podmiot odpowiedzialny za realizację zadania to Gmina Wieruszów oraz Przedsiębiorstwo Komunalne w Wieruszowie

- uwzględnienie w dokumentach planistycznych map zagrożenia powodziowego, obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz terenów zagrożonych podtopieniami – podmiotem odpowiedzialnym za realizację zadania jest Gmina Wieruszów,

- ustanowienia stref ochronnych ujęć wód podziemnych – monitorowany przez PGW WP, Wojewodę Łódzkiego

- monitorowanie stanów i chemizmu wód podziemnych – Państwowa Stacja Hydrogeologiczna

- ograniczenie wpływu rolnictwa na wody poprzez wdrażanie „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotami pochodzenia rolniczego” – podmiotem odpowiedzialnym za realizację są rolnicy,

- promowanie katalogu działań i zadań służących minimalizowaniu następstw suszy (np. zbieranie deszczówki, zwiększanie terenów zielonych w miastach i na wsi) – podmiot odpowiedzialny za realizację zadania to Gmina Wieruszów, monitorowane przez PGW WP oraz placówki edukacyjne,

- działania edukacyjne, promocyjne mające na celu rozpowszechnić wiedzę o konieczności racjonalnego użytkowania wody – podmiot odpowiedzialny za zadanie to Gmina Wieruszów monitorowane przez PGW WP oraz organizacje pozarządowe,

- zwiększenie retencji na terenach posesji przy budynkach jednorodzinnych oraz wykorzystywanie zgromadzonej wody opadowej i roztopowej – podmiotem odpowiedzialnym za realizację zadania są mieszkańcy gminy,

Obowiązujący program ochrony środowiska dla Gminy Wieruszów w wersji elektronicznej znajduje się pod linkiem

https://prawomiejskowe.pl/UrządMiejskiwWieruszowie/document/934242/Uchwała-LXI_475_2023

Wszystkie ww. działania podejmowane będą w oparciu o dostępne rozwiązania w zakresie gospodarowania zasobami wodnymi, co w perspektywie czasu będzie miało wpływ na zrównoważony obieg wody w środowisku i bezpieczeństwo hydrologiczne w gminie.

Dodatkowym narzędziem na przeciwdziałanie skutkom ocieplenia klimatu i niedoboru wód z którego mogą skorzystać mieszkańcy gminy są różnego rodzaju programy zachęcające społeczeństwo do oszczędzania wody. Jednym z nich jest program „Moja Woda”: <https://www.gov.pl/web/nfosigw/moja-woda--wsparcie-dzialan-realizowanych-przez-wfosigw> , który został uruchomiony w 2020 roku przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. W poprzednich latach cieszył się dużą popularnością. Dlatego wiele osób zainteresowanych oszczędzaniem wody na pewno chciałoby z niego skorzystać również w 2023 roku. Z wstępnych informacji podanych przez rzeczniczkę NFOŚiGW można założyć, że nabór wniosków powinien być uruchomiony w IV kwartale 2023 r. Program priorytetowy „Moja Woda” oferuje dotacje na budowę i uruchomienie instalacji zatrzymujących deszczówkę. Dzięki nim można znacznie złagodzić skutki suszy, a także nauczyć się bardziej odpowiedzialnie gospodarować wodą opadową, która ma wiele zastosowań.

